

KATJAN PUOLESTA EIKÄ KETAAN VASTAAN

hyppäsi...
lentoalustalla viime talvena.
Toukokuussa päättyi neljäs hyppä-
kuolemaan. Ja onnettomuuksien
sarja näyttää jatkuvan.
Helatorstaina joutui turkulainen
laskuvarjohyppääjä ohjaamaan
Aurajokeen, koska yksi punos oli
kiertynyt varjon kuvun yli.
Turkulainen selvisi vammoitta.
Jälkipuintia tulee kuitenkin
aiheuttamaan se, että varjoon oli
kiinnitetty mainoksia ja se on
ehdottomasti kielletty. Miksi
Turussa ei noudatettu määräyksiä

**Toukokuun 16. päivän aamuyöllä
syöksi oululainen Katja Nokela,
17, lähes 200 kilometrin tuntinopeu-
della 600 metrin korkeudesta
metsikköön.
Katja oli laskuvarjokerholainen.
Urheiluhuippääjä.
Parhaillaan tutkitaan onnetto-
muuden syitä.
Seura otti tutkimuksensa kohteeksi
koko urheilumuodon.
Ja vaikka meille parhaasta päästä
vakuutettiin, että turvallisuus on
huippuluokkaa, me olemme eri mieltä.
Korjaamisen varaa on.
Ja paljon.**

MATTI KLEMOLA

HELENYO MANNINEN

◀ Suomen Ilmailuliiton alaisen Laskuvarjourheilun Keskustoimiston puheenjohtaja Jorma Mali ei kiistä tasoeroa laskuvarjojääkärien ja siviilihyppääjien koulutuksen välillä.

▶ Tällaisissa varusteissa hyppävät kokeneet laskuvarjojääkärit. Varsinainen päävarjo on itseaukaistava, mutta siihen on liitetty myös KAP-3-painelaukaisin (nuoli), joka avaa varjon automaattisesti viimeistään 500 metrin korkeudessa, vaikka hyppääjä olisi tajuton. Kapteeni Heikki Siirpään toinen laskuvarjo on ns. vara- tai hätävarjo. Siihen on kiinnitetty korkeusmittari ja sekuntikello. Varjoa on asentamassa laskuvarjojääkärikoulun johtaja everstiluutnantti Kaj Hagelberg.

▼ Vuonna 1962 suoritettiin Suomessa ensimmäiset urheilulaskuvarjohyppyt. Kuten käyrä osoittaa, on tämän urheilumuodon suosio kasvanut kovaa vauhtia.

▼ Laskuvarjohyppyonnettomuudet ovat harvinaisia (vielä?) Suomessa, mutta sen sijaan muualla maailmassa niitä sattuu valittavan usein. Eikä aina ole kysymys varjon vajaatoiminnasta. Kuvamme onnettomuus sattui Länsi-Saksassa ja siinä hyppääjä putosi lentokoneesta jo nousukildon aikana ja raahautui monta kilometriä koneen perässä.

KATJAN PUOLESTA

■■■ Tarkoituksemme ei ole syyttää ketään.

Katja Nokela on peruuttamatomasti poissa. Ja onnettomuuden syiden selvittäminen kuuluu tutkijalautakunnalle.

Tällä hetkellä tiedetään ainoastaan, että Katja Nokelan lähtöasento oli jostakin syystä virheelinen, päävarjo ei avautunut kunnolla — ja syystä tai toisesta Katja ei vetänyt rinnallaan olleen varavarjon laukaisukahvasta.

Sen sijaan me haluamme asettaa keskustelun alaiseksi ne asiat, jotka yleensä jäävät laskuvarjourheilusta puhuttaessa täysin epäoleellisten seikkojen varjoon.

■ Sanotaan, että:

— Varjon avautuminen on mahtava tunne.

— On puhdistava kokemus voittaa pelkonsa — ja hypätä.

— Missään ei saa niin hyviä ystäviä kuin ilmassa.

Nuo ovat laskuvarjourheilun mainoslauseita. Ja epäilemättä tosia.

Mutta oikeudessakin vannotaan: koko totuus, mitään siitä muuttamatta tai pois jättämättä.

Suomessa toimii tällä hetkellä 16 laskuvarjokerhoa. Aktiivisia hyppääjiä on noin 500 ja harrastajia lähes tuhat. Ja urheilulajin suosio kasvaa kasvamistaan.

Siksi on juuri nyt syytä puhua

koko totuudesta; varsinaisesta asiasta.

Se on turvallisuus.

Pelin henki

■ Aluksi on syytä selvittää urheiluhypyn alkeet.

Jokaisella hyppääjällä on aina kaksi laskuvarjoa. Selässään hänellä on päävarjo ja rinnalla varavarjo, jota tulee käyttää, jos päävarjo ei syystä tai toisesta avaudu kunnolla.

Laskuvarjohyppyjä suoritetaan kahdella tavalla. On itseaukaisuhyppyjä ja pakkolaukaisuhyppyjä.

Itseaukaisuhypyllä tarkoitetaan sitä, että hyppääjä avaa itse laskuvarjonsa. Pakkolaukaisuhypyssä lentokoneeseen kiinnitetty hihna avaa laskuvarjopakkauksen, kun hyppääjä on irtautunut koneesta.

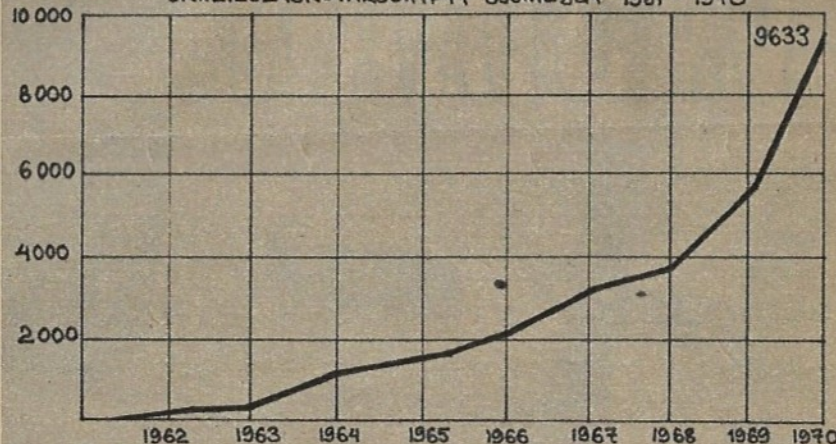
Itseaukaisuhyppyjä pääsee suorittamaan aikaisintaan 10 hyppekerran jälkeen.

Katja Nokela oli tuona kohtalokkaana aamuyönä suorittamassa neljättä hyppyään.

Yhden köyden vetämistä

■ Me haastattelimme tätä artikkelia varten kolmea asiantuntijaa. He ovat laskuvarjojääkärikoulun

URHEILULASKUVARJOHYPPYT SUOMESSA 1961 - 1970

johtaja everstiluutnantti *Kaj Hagelberg*, laskuvarjojääkärien kouluttaja kapteeni *Heikki Siiröpää* ja Suomen Ilmailuliiton Laskuvarjourheilun Keskustoimikunnan puheenjohtaja *Jorma Mali*.

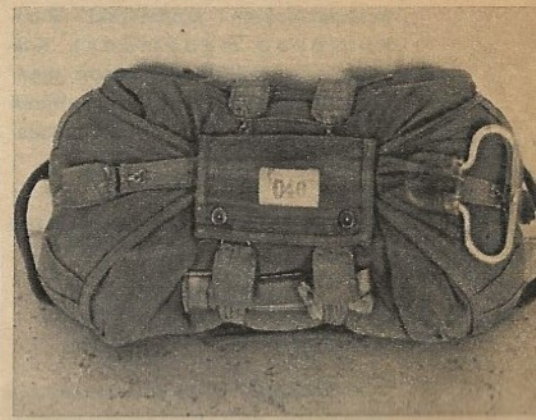
Hagelberg ja *Siiröpää* ovat alansa ehdottomia ammattimiehiä, sotilashyppääjien kouluttajia. *Jorma Mali* on puolestaan huomattavan kokenut siviilihyppääjä.

◀◀ a) Tällainen on armeijan (ja myös monien siviilien) käyttämä itselaukaisumarjo. Mieleenklintoisinta siinä on KAP-3-painelaukaisin. Sekään ei ole kuitenkaan idioottivarma. KAP-3 poistaa inhimillisen erehdyksen mahdollisuuden, mutta toisaalta kun on kysymyksessä tekninen laite on olemassa muita riskimahdollisuuksia. KAP-3 voi epäkontoon joutuessaan räjäyttää varjon auki vaikkapa koneessa.

◀ Ja tällaiselta näyttää ns. pakkolaukaisumarjo. Suurin piirtein tämän näköinen laitos selässään suoritti Katja Nokela kohtalokkaan hyppynsä.

▼ Tämä on varavarjo. Laukaisukahvasta (oik.) on erittäin helppo vetäistä — maassa... Ilmassa siihen tarttuminen näyttää kokemusten valossa olevan jo paljon vaikeampaa. On kysymys ns. kauhusekunnista — tai oikeammin sanottuna kauhusekunneista. Ja maa tulee vastaan...

■ Kukaan heistä ei suostunut suoraan myöntämään, että urheiluhyppääjien toiminnassa turvallisuus on alhaisempi kuin sotilaspuolella. (Hagelberg ja Siiröpää ovat hyvin perehtyneitä myös siviilitoimintaan.)

Tosin Jorma Mali myönsi, että siviilihyppääjien koulutus olisi saatava tietyiltä osin (esim. toiminta hätätilanteessa) lähemmäksi laskuvarjojääkärien koulutusta.

Laskuvarjojääkäri — urheiluhyppääjä

■ Hagelberg, Siiröpää sen paremmin kuin Malikaan eivät tule pitämään tästä vertailusta.

Meidän mielestämme se on kuitenkin välttämätön.

He sanovat, ettei laskuvarjojääkäriä ja urheiluhyppääjää voi asiallisesti ottaa verrata keskenään.

Meidän mielestämme se on vähintäänkin terveellistä, koska lähtökohtatilanne niin laskuvarjojääkäriin kuin urheiluhyppääjänkin kohdalla on täysin sama: on lentokone, ihminen, laskuvarjo ja pyrkimys päästä turvallisesti alas.

■ Ja asian voi alustaa kertomalla, että ainoastaan yksi laskuvarjojääkäri on saanut surmansa lähes 11 vuotta jatkuneen toiminnan aikana.

Silloinkin oli kysymyksessä onnettomuus, joka ei suinkaan johdunut varjon vajaatoiminnasta.

Kaiken lisäksi laskuvarjojääkärit ovat suorittaneet yhteensä enemmän hyppyjä kuin siviilit.

Sen sijaan kolme urheiluhyppääjää on saanut surmansa vuonna 1962 alkaneen toiminnan kestoaikana. Kaksi heistä on ollut naisia.

Missä viipyvät painelaukaisimet?

■ — Minä en suoraan sanoen anna omankaan turvallisuuteni

vuoksi yhdenkään miehen suorittaa itselaukaisuhyppyä ilman KAP-3 -laukaisijaa, sanoo everstiluutnantti Kaj Hagelberg.

KAP-3 on painelaukaisin. Sitä käyttävät kokeneemmat hyppääjät itselaukaisuhypyissään. KAP-3 avaa varjon viimeistään 500 metrin korkeudessa, ellei hyppääjä itse ole sitä ennen tehnyt mitään.

Jos laskuvarjojääkäri pelastuu KAP-3-laukaisimen ansiosta, on hyppy silloin armeijan leivissä hypätty.

■ Siviilihyppääjät suorittavat aivan samanlaisia itselaukaisuhyppyjä kuin laskuvarjojääkäritkin, mutta KAP-3 on harvinaisuus.

Ainoastaan yli 6 500 metrissä suoritettavissa hyppyissä sen käyttö on pakollinen.

Kysymys on rahasta. Laite maksaa noin 450 markkaa.

KAP-3 tai vastaaventyyppinen painelaukaisin voidaan myös asentaa varavarjoon ja muun muassa Katja Nokelan tapauksessa se olisi ollut viimeinen oljenkorsi.

KAP-3 ei ole idioottivarma

■ Miksi Katjalla ei ollut painelaukaisijaa varavarjossaan, Jorma Mali?

— Asia ei ole aivan niin yksinkertainen, miltä se ehkä aluksi näyttää. Katjahan suoritti ns. pakkolaukaisuhypyn, jossa koneeseen kiinnitetty laukaisuhihna avaa laskuvarjon. Katjan tapauksessa varjo syystä tai toisesta avautui puutteellisesti ja kaiken järjen mukaan tytön olisi silloin pitänyt vetää varavarjo auki.

— KAP-3 tai jokin muu painelaukaisin olisi saattanut hänen tapauksessaan tuoda pelastuksen, mutta se ei ole varmaa. Olisi saattanut käydä myös niin, että painelaukaisijan avaama varavarjo olisi sotkeutunut puolittain aunneseen päävarjoon kohtalokkain seurauksin.

— KAP-3 avaa nimittäin varjon viimeistään 500 metrin korkeudessa, eikä se ole pelkästään hyvä asia, jos hyppääjällä on vielä aikomus avata käsin sama varjo. Ja käsin avattuna — varjo tavallisesti heitetään ulos pakkauksestaan — homma käy paremmin.

■ Eikö sitten ole olemassa painelaukaisijaa, joka avaisi varjon aivan viime hetkellä?

— En tiedä, mahdollisesti. Joka tapauksessa sellainen olisi varsin helppo kehittää...

Miksi testejä vähätellään?

■ Painelaukaisijoiden yleistyminen on kuitenkin vain yksi turvallisuutta lisäävä tekijä. Katja Nokelan tapauksessa sen merkitys olisi kaikesta päätellen ollut oleellinen, mutta perusteellisempi spekulointi on vain julmaa jossittelua.

Mutta edelleen Katjan puolesta.

■ Kun laskuvarjojääkärikoulu karsii ihmismateriaaliaan, on kysymyksessä 12 tehokasta työtuntia sisältävä, perusteellinen psykofyysinen tutkimus. Suomeksi sanottuna armeija tutkii sekä krapin että nupin.

Tosin tuo tutkimus suoritetaan ennen muuta siksi, että laskuvarjojääkärit koulutetaan sisseiksi, mutta siitä huolimatta se selvittää myös miehen soveltuvuuden laskuvarjohyppääjäksi.

■ Siviilipuolella ei sen sijaan tarvita lääkärintodistusta kummempaa paperia. Eikä psykologisia testejä pidetä hyppääjien keskuudessa tarpeellisina!

— Eivät lääkärintarkastukset siviilissä järin järkyttäviä ole. Jos yksi lääkäri ei anna kunnan paperia, mennään toisen luokse jne., sanoo kapteeni Siiröpää.

■ Siviilipuolella on 20 tunnin koulutuksen jälkeen edessä ensimmäinen hyppy. Ja juuri minkään-

laista karsintaa ei suoriteta. Jos ei itse älyä soveltumattomuuttaan, ei siitä kukaan muukaan tule huomauttamaan.

Laskuvarjojääkäreitä koulutetaan sen sijaan aamusta iltaan viiden viikon ajan äksiisimäisesti ennen kuin DC-3 »Dakotan» ovi aukeaa.

Jorma Mali myöntää kysymyksessä olevan epäkohdan: urheiluhyppääjien koulutusaika on liian lyhyt.

Tosin uusi alkeiskoulutusohjelma on toimikunnassa työn alla ja se valmistuu kesän aikana.

Mutta jälleen on kysymys rahasta. Mistä saataisiin valtakunnallinen koulutuskeskus, joka antaisi yhtenäisen ja perusteellisen koulutuksen oppilailleen?

Missä hyppytornit?

■ Tarkastelkaamme lähemmin siviilien koulutusta.

Ei ole syytä epäillä, etteivät kouluttajat olisi työnsä ja vastuunsa tuntevia miehiä ja naisia. Mahdollisuudet eivät vain ole samat kuin laskuvarjojääkärikoulussa Utissa.

Kapteeni Heikki Siiröpää sanoo hyppyasennosta näin: — Vaikka pakkolaukaisujärjestelmällä hyppäessä asento saa olla kovinkin virheellinen ja hyppy onnistuu

Jatkuu sivulla 65

KATJAN PUOLESTA...

Jatkoa sivulta 7

silti, ei pakkolaukaisuvarjoakaan minkälaisia sirkustemppejuja tahansa anna anteeksi. Tämän vuoksi me koulutamme miehiä perusteellisesti hyppytorniharjoittelulla. Siinä he oppivat oikean lähtöasennon.

■ Katja Nokela oli suorittamassa juuri pakkolaukaisuhyppyä, eikä hän ollut saanut hyppytornikoulutusta. Oulusta on liian pitkä matka Uttiin, jossa Suomen ainoa hyppytorni on.

Siviilit saavat käyttää sitä koulutuksessaan, mutta tästä huolimatta läheskään kaikki urheiluhyppääjät eivät ole koskaan ennen ensimmäistä varsinaista hyppyään nähneetkään tuota harjoitustornia, joka laskuvarjojääkäreille käy koulutusvaiheessa hiki-sen tutuksi.

»Kun maa tulee päälle»

■ Kauhusekunti on iskevä ilmaisu.

Sillä tarkoitetaan niitä kohtalokkaita *sekunteja*, joiden aikana pulaan joutunut hyppääjä jähkailee mitä tehdä.

— Aloittelijan on erittäin vaikeata arvioida etäisyyttä maahan, koska se on vaikeata kokeneellekin hyppääjälle. Siinä ei ole oikeastaan minkäänlaista putoamisen tunnetta. On aivan eri asia

ajaa autolla kylätietä pitkin 200 kilometriä tunnissa kuin pudota kohti maata samalla vauhdilla.

— Vasta kahden, kolmen viimeisen sekunnin aikana huomaa, että maa tulee päälle ja silloin se on jo liian myöhäistä, kertoo kapteeni Siropää.

■ Armeijan miehet eivät ole vielä kertaakaan jääneet odottamaan tuota viimeistä hetkeä. He ovat tempaisseet varavarjonsa auki täysin refleksinomaisesti. Tämä on perusteellisen koulutuksen kaunis hedelmä.

Myös useimmat siviilihyppääjät pystyvät samaan suoritukseen, mutta näyttöä on myös päinvas-taisesta. Pari vuotta sitten avasi hyppääjä Lahdessa varavarjonsa liian myöhään.

Ja tähänastisten tietojen mukaan Katja Nokela ei ollut yrittänytkaan avata varavarjoaan.

Rahaa tarvitaan

■ Jorma Mali sanoo, että Suomi on laskuvarjo-onnettomuuksista puhuttaessa maailman siisteimpiä kolkkia.

Tämä ei kuitenkaan saisi olla alibi sille, että meillä tuudittaudutaan hyväonnisen petolliseen uneen.

Herätys voi olla erittäin tyyli.

■ Lisää kysymyksiä: Miksi laskuvarjojääkärit eivät pakkaa itse varjojaan, mutta siviilit joutuvat sen tekemään? Kysymyksessä on yksinkertainen toimenpide, mutta se vaatii äärimmäistä huolellisuutta.

■ Miksi siviilihyppääjien varjot yhä edelleen huolletaan ja korjataan Utissa laskuvarjojääkärikoulussa, vaikka sen kapasiteetti on jo nyt äärimillään?

■ Laskuvarjourheilun suosio on rajusti kasvamassa ja jo tällä hetkellä siviilit suorittavat kaksi kertaa enemmän hyppyä vuodessa kuin laskuvarjojääkärit.

On tilastollinen tosiasia, että onnettomuusriski kasvaa yhtä jalkaa urheilulajin suosion myötä.

Laskuvarjokerhot eivät ole liikeyrityksiä. Ne tarvitsevat rahaa, julkista rahaa. Muun muassa sosialistisissa maissa valtio rahoittaa koko puuhan ja myös Ranskassa valtionapu on huomattavaa luokkaa.

Puhuttakoon mitä tahansa suojatiellä kävelemisen vaarallisuudesta tai katoilta putoilevista jääpuikoista, talonpoikaisjärkinen tosiasia on, ettei laskuvarjohyppy ole läheskään riskitön juttu.

Tämä on oivallettu niin sosialistisissa maissa kuin monissa länsimaissa.

Turvallisuusteedit

■ Me ehdotamme, että laskuvar-

jourheilua ryhdytään tukemaan voimakkaasti julkisin varoin.

■ Me ehdotamme, että siviilihyppääjien koulutusaikaa pidennetään huomattavasti.

■ Me ehdotamme, että jokainen urheiluhyppääjäksi aikova alistetaan psykologisiin testeihin.

■ Me ehdotamme, että painelaukaisimet saatetaan pakollisiksi *kaikissa* itselaukaisuhypyissä ja niiden käyttämistä myös varavarjojen yhteydessä ryhdytään tutki-maan heti.

■ Me ehdotamme, että jokainen urheiluhyppääjä joutuu torniharjoitteluun ennen ensimmäistä varsinaista hyppyään.

■ Me ehdotamme, että laskuvarjourheilua Suomessa johtavia miehiä ja naisia lähetetään julkisin varoin opintomatoille laskuvarjourheilun suurmaihiin: Ranskaan, Yhdysvaltoihin ja Neuvostoliittoon. Uusista turvallisuutta lisäävistä keksinnöistä on saatava tietoja heti. Alan harrastajille tarkoitettujen lehtien tutkiminen ei riitä.

Tämä kaikki Katjan puolesta eikä ketään.

Sillä tälläkin hetkellä odottaa moni hyppyvuoroaan. □